

Vold

– hva gjør det med oss?

Som 13-åring ble jeg utsatt for blind vold. Jeg gikk til skolen og en av to gutter som gikk i motsatt retning slo meg i hodet idet han gikk forbi. De to guttene var litt yngre enn meg. De lo og gikk videre. Jeg husker fortsatt hvordan jeg ble rasende og prøvde å si noe, men ingen ord kom ut av meg: Hvorfor hadde jeg blitt slått? Hadde jeg gjort noe for å fortjene dette? Jeg snakket ikke med noen rett etterpå. Jeg gikk videre til skolen og prøvde å glemme det.

Vold er en del av biografien til mange mennesker. Kanskje flere enn vi vil innrømme og i alle fall flere enn det vi vet om. Noen yrkesgrupper er mer utsatt for vold enn andre. Leger i allmennpraksis er en av flere sårbare grupper. De fleste av oss kjenner kolleger som har opplevd vold eller trusler, eller vi har selv opplevd ubehagelige situasjoner som vi tror vi må leve med. Men må vi det?

Alvorlige hendelser slik som den som blir beskrevet i dette nummeret av Utposten, setter dette viktige temaet på dagsorden. Hva kan vi gjøre i slike tilfeller? Hvem kan hjelpe? Hva må vi tåle? Kan vi nekte å ta oss av en pasient som har truet oss? Disse og andre spørsmål blir drøftet av Torun Janbu, Trond Egil Hansen og Lars Nesje.

Men vold er også en del av virkeligheten for mange av våre pasienter. Flere studier viser at mennesker som har opplevd traumatiske hendelser i barndommen blir sykere og dør tidligere enn de som har vokst opp i et fredelig miljø. De er sannsynligvis overrepresentert blant våre pasienter, spesielt blant dem med «diffuse» eller medisinsk uforklarte plager og sykdommer. Drude Bratlien skriver om pasienter med fibromyalgi, en gruppe der vi trolig kan finne voldsepisoder av psykisk eller fysisk art i sykehistorien – noe som kan forklare mye av lidelsen.

Vold er knyttet til skam. Allerede som 13-åring lurte jeg umiddelbart på om jeg hadde gjort noe som kunne være årsak til at jeg ble slått. Det er ikke enkelt å snakke med andre om dette, spesielt når det er noen som står pasienten nær som er voldsutøveren: Mange eldre mennesker blir utsatt for vold av nære pårørende, men tør ikke å gi beskjed. De har ingen andre som kan hjelpe dem. Eldre med demens eller deliriumstilstand, på den annen side, kan til tider bli voldelige overfor pårørende. Flere unge kvinner enn det vi ønsker å tro, opplever vold og seksuell trakassering.

Få mennesker snakker uoppfordret om vold til oss leger. Både fordi de ikke er klar over mulige sammenhenger med nåværende plager, og kanskje fordi de ikke tror at vi er interessert i å høre på slike historier. Kanskje tror vi også lite på at vi kan gjøre noe med dette selv? Det tenker i hvert fall en del av studentene som blir utplassert hos oss i noen uker. De er redd for å åpne Pandoras eske og ikke vite hva de skal gjøre med innholdet. Historien fra virkeligheten i dette nummeret blir forhåpentligvis inspirerende for noen.

Esperanza Díaz